

***Інформація щодо здійсненого Національним агентством аналізу
ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб)
з питань запобігання та виявлення корупції в обласних радах
за 2019 рік***

Національне агентство з питань запобігання корупції здійснило аналіз діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в обласних радах за 2019 рік.

В ході аналізу досліджені результати виконання уповноваженими підрозділами (уповноваженими особами) основних завдань, покладених на них пунктами 4, 5 та 7–9 Типового положення про уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції (далі – Типове положення), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 вересня 2013 року № 706.

Також взяті до уваги вимоги статті 13¹ Закону, яка набрала чинності 18 жовтня 2019 року. Зазначеною статтею передбачено утворення (визначення) уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, зокрема, в апаратах Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських рад, Севастопольської міської ради, секретаріаті Київської міської ради.

Метою наведеного аналізу є отримання всебічних, об'єктивних даних щодо реального стану організації роботи уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в обласних радах стосовно:

утворення (визначення) уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції в апараті обласної ради;

проведення організаційної та роз'яснювальної роботи із запобігання і виявлення корупції, забезпечення умов для повідомлення про порушення вимог Закону та розгляду таких повідомлень;

виконання вимог частини четвертої статті 53 Закону (у редакції до 18 жовтня 2019 року) щодо забезпечення умов для повідомлень працівниками про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні вебсайти, засоби електронного зв'язку;

отриманих та перевірених повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, зокрема анонімних;

вжитих заходів, у разі підтвердження викладеної у повідомленні інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону, за результатами перевірки таких повідомлень (звернень);

проведення службових розслідувань щодо виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

надання Національному агентству повідомлень про встановлені факти несвоєчасного подання або неподання декларацій суб'єктами декларування;

надання Національному агентству в установленому порядку розпорядчих документів про накладення дисциплінарного стягнення за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень тощо.

За результатами аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції за 2019 рік встановлено таке.

I. Утворення (визначення) уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції

Згідно з отриманою від обласних рад інформацією у 2019 році уповноважені підрозділи (уповноважені особи) утворені (визначені) лише у Одеській (сектор з питань запобігання та виявлення корупції) та Черкаській (головний спеціаліст з питань запобігання та виявлення корупції) обласних радах.

У Київській обласній раді утворено сектор *боротьби з корупцією*, що не відповідає вимогам Закону, відповідно до якого має утворитися уповноважений підрозділ (уповноважена особа) *з питань запобігання та виявлення корупції*.

У Вінницькій обласній раді функції запобігання та виявлення корупції поєднано з функціями контролю виконавчого апарату обласної ради.

Разом з тим на кінець 2019 року не були виконані вимоги статті 13¹ Закону щодо утворення (визначення) уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) у 19 обласних радах, а саме: у Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Чернівецькій та Чернігівській. Функції уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) в цих обласних радах були покладені на керівників та працівників інших структурних підрозділів, радників, помічників, консультантів тощо.

II. Проведення навчань (семінарів-нарад, тренінгів), надання методичної та консультаційної допомоги з питань запобігання і виявлення корупції

Відповідно до частини другої статті 13¹ Закону одним з основних завдань уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) є розроблення, організація та контроль за проведенням заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією, надання методичної та консультаційної допомоги з питань додержання законодавства щодо запобігання корупції тощо.

Зазначений напрям роботи є одним із пріоритетних та має спрямовуватися на забезпечення належного рівня знань та розуміння посадовими особами органу місцевого самоврядування положень антикорупційного законодавства.

За результатами аналізу встановлено, що в обласних радах у 2019 році проведено 124 навчання (семінари-наради, тренінги) з питань запобігання і виявлення корупції для їх співробітників.

Найбільшу кількість таких навчань проведено облрадами: Волинською – 15, Тернопільською – 12, Херсонською – 12, Івано-Франківською – 11.

Найменшу кількість навчань проведено такими облрадами: Вінницькою та Миколаївською – по 6 навчань, Кіровоградською, Рівненською та Полтавською – по 5 навчань, Донецькою та Харківською – по 4 навчання, Закарпатською, Запорізькою, Житомирською та Одеською обласними радами – по 3 навчання, Чернігівською та Дніпропетровською обласними радами – по 2 навчання, Сумською обласною радою – лише 1 навчання. При цьому Київською та Чернівецькою обласними радами взагалі не проведено жодного навчання.

III. Виконання вимог частини четвертої статті 53 Закону (в редакції Закону, чинній до 01 січня 2020 року) щодо забезпечення умов для повідомлення про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні вебсайти, засоби електронного зв'язку, та розгляд таких повідомлень

Відповідно до частини четвертої статті 53 Закону (в редакції Закону, чинній до 01 січня 2020 року) органи місцевого самоврядування забезпечують умови для повідомлень їх працівниками про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні вебсайти, засоби електронного зв'язку.

Згідно з пунктом 3.4 розділу 3 Методичних рекомендацій щодо діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, затверджених рішенням Національного агентства від 13 липня 2017 року № 317, з метою забезпечення можливості потенційного викривача здійснити повідомлення про порушення вимог Закону іншою особою державний орган має створити спеціальну, окремо визначену, загальнодоступну та зручну рубрику (посилання) із інформацією про спеціальні телефонні лінії, засоби електронного зв'язку безпосередньо на головній сторінці вебсайту.

Роз'яснення щодо забезпечення виконання вищевказаних вимог Закону містились у Методичних рекомендаціях щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, затверджених рішенням Національного агентства від 06 липня 2017 року № 286 (діяли протягом 2019 року).

За результатами аналізу встановлено:

1) умови для повідомлень через офіційні вебсайти забезпечені не були. Це виявилось у відсутності рубрики «Повідом про корупцію» на головній сторінці вебсайту або її розміщенні в інших розділах вебсайту за декількома посиланнями, що ускладнює можливість особи безперешкодно надати повідомлення. Така ситуація мала місце у Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Рівненській, Сумській, Харківській,

Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій та Чернігівській обласних радах;

2) умови для повідомлень через спеціальну телефонну лінію забезпечені не були. Це виявилось у не виділенні спеціальної (окремої) телефонної лінії або зазначенні номерів телефонів «гарячої лінії» та телефонних номерів для загального користування. Відповідні спеціальні телефонні лінії є лише у Волинській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Львівській, Одеській та Полтавській обласних радах;

3) умови для повідомлень через засоби електронного зв'язку забезпечені не були. Це виявилось у зазначенні загальних електронних поштових скриньок. Відповідні засоби електронного зв'язку були лише у Волинській, Житомирській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Полтавській, Сумській та Хмельницькій обласних радах.

З метою забезпечення належних умов щодо можливості безперешкодного та зрозумілого надання особою повідомлення пропонується врахувати досвід Національного агентства. Відповідна інформація розміщена на офіційному вебсайті за посиланням: <https://cutt.ly/Cya9rNS>.

IV. Розгляд повідомлень (звернень) про порушення вимог Закону, зокрема анонімних. Надання повідомлень спеціально уповноваженому суб'єкту у сфері протидії корупції у разі виявлення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення

Відповідно до пункту 6 частини другої статті 13¹ Закону одним з основних завдань уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) є здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, у тому числі розгляд повідомлень про порушення вимог цього Закону, у тому числі на підвідомчих підприємствах, в установах та організаціях.

Статтею 53 Закону (у редакції до 01 січня 2020 року) передбачено, що особа, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривач), це особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог Закону іншою особою.

Повідомлення про порушення вимог цього Закону може бути здійснене працівником відповідного органу без зазначення авторства (анонімно).

У 2019 році обласні ради отримали 14 повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, з них 1 анонімне.

Найбільшу кількість таких повідомлень отримано Запорізькою обласною радою – 12 повідомлень. Волинською та Миколаївською обласними радами отримано по 1 повідомленню, проте не зазначено в наданій інформації про здійснення їх перевірки отриманих та про вжиті заходи.

Іншими обласними радами не зазначено про отримання повідомлень щодо корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Відповідно до частини сьомої статті 53 Закону у 2019 році до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції обласні ради надіслали 3 повідомлення про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення: Запорізька – 2 та Миколаївська – 1.

V. Проведення службових розслідувань (перевірок) щодо виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень

Відповідно до вимог частини третьої статті 65 Закону з метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення або невиконанню вимог цього Закону в інший спосіб, за поданням спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або приписом Національного агентства рішенням керівника органу, підприємства, установи, організації, в якому працює особа, яка вчинила таке правопорушення, проводиться службове розслідування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

У 2019 році уповноважені підрозділи провели 17 службових розслідувань (перевірок) щодо виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Найбільше таких службових розслідувань (перевірок) проведено Вінницькою обласною радою – 4. Житомирською, Полтавською та Черкаською обласними радами проведено по 2 розслідування. Волинською, Дніпропетровською, Запорізькою, Київською, Рівненською, Харківською та Херсонською обласними радами проведено по 1 службовому розслідуванню.

VI. Встановлення фактів несвоєчасного подання, неподання декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та кількість повідомлень, наданих Національному агентству про такі факти

Частиною другою статті 49 Закону визначено, що державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, а також юридичні особи публічного права зобов'язані перевіряти факт подання суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали), відповідно до Закону декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – декларації) та повідомляти Національне агентство про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у визначеному ним порядку.

В пункті 5 частини другої статті 13¹ Закону зазначено, що одним з основних завдань уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) є перевірка факту подання суб'єктами декларування декларацій та повідомлення Національного агентства про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у визначеному відповідно до цього Закону порядку.

18 листопада 2016 року набрав чинності Порядок перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затверджений рішенням Національного агентства від 06 вересня 2016 року № 19, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15 листопада 2016 року за № 1479/29609 (далі – Порядок).

Відповідно до пункту 3 Порядку перевірка факту подання декларацій та повідомлення Національного агентства про випадки неподання чи несвоєчасного подання декларацій покладаються на уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції відповідного органу, або інший структурний підрозділ такого органу (далі – відповідальний підрозділ (особа)), визначений керівником органу.

Згідно з пунктом 4 Порядку відповідальний підрозділ (особа) відповідного органу у випадках, визначених Законом, перевіряє факт подання декларацій у такі строки:

щорічні декларації суб'єктів декларування – впродовж 10 робочих днів з граничної дати подання таких декларацій;

декларації суб'єктів декларування, які припиняють діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, – упродовж 5 робочих днів з дня такого припинення; якщо припинення зазначеної діяльності відбулося з ініціативи керівника органу, в якому працював суб'єкт декларування, – упродовж 5 робочих днів після спливання строку у двадцять робочих днів з дня, коли суб'єкт декларування дізнався чи повинен був дізнатися про таке припинення;

декларації суб'єктів декларування, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, – упродовж 10 робочих днів з граничної дати подання таких декларацій наступного за звітним року, у якому було припинено таку діяльність.

Пунктом 6 Порядку визначено, що у разі встановлення факту неподання чи несвоєчасного подання декларацій суб'єктами декларування відповідно до вимог Закону відповідальний підрозділ (особа) органу, в якому працюють (працювали) суб'єкти декларування, повідомляє про це Національне агентство упродовж трьох робочих днів з дня виявлення такого факту. Повідомлення Національного агентства про факт неподання чи несвоєчасного подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, надсилається на адресу електронної пошти, зазначену на офіційному вебсайті Національного агентства, та засобами поштового зв'язку (рекомендованим листом з повідомленням про вручення).

Зазначене повідомлення надсилається органом, в якому працюють (працювали) суб'єкти декларування, окремо за кожним фактом такого неподання чи несвоєчасного подання.

У 2019 році відповідальні підрозділи (особи) обласних рад встановили 48 фактів неподання або несвоєчасного подання декларацій, проте Національне агентство повідомлено лише у 33 випадках, а саме:

Запорізькою обласною радою встановлено 3 факти несвоєчасного подання (неподання) декларацій, проте повідомлено лише про 1;

Черкаською обласною радою встановлено 4 факти, проте повідомлено лише про 1;

Чернівецькою обласною радою встановлено 10 фактів та не надіслано жодного повідомлення Національному агентству про встановлені факти неподання або несвоєчасного подання декларації.

VII. Притягнення осіб до кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення

Відповідно до вимог частини першої статті 65 Закону за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, зазначені в частині першій статті 3 цього Закону, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

У результаті розгляду наданої інформації встановлено, що у 2019 році за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення до відповідальності притягнуто 11 осіб обласних рад:

до адміністративної – 7 осіб (Черкаська – 4, Житомирська – 2, Тернопільська – 1,);

до дисциплінарної – 4 особи (Житомирська – 3, Рівненська – 1).

VIII. Надання Національному агентству розпорядчих документів про накладення дисциплінарного стягнення за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень

Відповідно до статті 59 Закону Національне агентство здійснює формування та ведення Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (далі – Реєстр).

До Реєстру вносяться відомості про осіб, яких притягнуто до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної або цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Відомості (завірені в установленому порядку паперової копії) про накладення дисциплінарного стягнення за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення вносяться до Реєстру протягом трьох робочих днів з дня надходження до Національного агентства від кадрової служби державного органу, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, а також підприємства, установи та організації.

Так, згідно з пунктом 4 розділу II Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, затвердженого рішенням Національного агентства від 09 лютого 2018 року № 166, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 березня 2018 року за № 345/31797 (далі – Положення), кадрові служби органів державної влади,

органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ та організацій, посадові особи яких є суб'єктами відповідальності за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, в день підписання розпорядчого документа про накладення на особу або скасування розпорядчого документа про накладення дисциплінарного стягнення за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення зобов'язані надати Реєстратору (Національному агентству) електронну та засвідчену в установленому порядку паперову копію відповідного розпорядчого документа разом з інформаційною карткою до розпорядчого документа про накладення (скасування розпорядчого документа про накладення) дисциплінарного стягнення на особу за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Зазначені вимоги в окремому випадку виконувалися у 2019 році не належним чином.

Так, Житомирською обласною радою у наданій інформації зазначено, що за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень до дисциплінарної відповідальності притягнуто 3 особи, проте Національному агентству надано лише 1 розпорядчий документ про накладення дисциплінарного стягнення на особу за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

ІХ. Висновки та пропозиції

В результаті проведеного аналізу встановлено, що загалом робота із запобігання і виявлення корупції у обласних радах здійснюється з певними недоліками, які потребують виправлення та усунення.

З метою ефективного виконання завдань та обов'язків, покладених на уповноважений підрозділ (уповноважену особу), та поліпшення роботи у цьому напрямі обласним радам необхідно забезпечити:

1. Волинській, Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Кіровоградській, Київській, Львівській, Миколаївській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Чернівецькій та Чернігівській виконання вимог статті 13¹ Закону України «Про запобігання корупції» щодо утворення та функціонування уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції у межах загальної чисельності працівників апаратів.

2. Проведення навчань (семінарів-нарад, тренінгів), надання методичної та консультаційної допомоги з питань запобігання і виявлення корупції працівникам органу місцевого самоврядування.

3. Обов'язкове створення та забезпечення функціонування внутрішніх та регулярних каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», відповідно до вимог частини четвертої статті 53 та частини першої статті 53¹ вказаного Закону.

4. Визначення внутрішніх процедур і механізмів прийняття та розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», перевірки та належного реагування на такі повідомлення відповідно до вимог статті 53² Закону.

5. Своєчасне інформування керівника відповідного органу, Національного агентства, інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції або Державного бюро розслідувань про факти, що можуть свідчити про вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та інших порушень вимог Закону України «Про запобігання корупції» працівниками відповідного органу.

6. Здійснення постійного контролю за фактами подання (своєчасного подання) суб'єктами декларування декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також своєчасне повідомлення Національному агентству про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій відповідно до статті 49 Закону.

7. Своєчасне (протягом трьох робочих днів з дня надходження від кадрової служби) надання Національному агентству відомостей про накладення дисциплінарного стягнення за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення для внесення до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.